

NÄSET

Sundom

Skötbåtar och turtrafik

Ett par Sundomkvinnor som var duktiga på sjön transporterade folk över stadsfjärden med sina skötbåtar i början av 1900-talet. 1906 började motordrivna passagerarbåtar trafikera. När turbåten kom lastades butiksvävarna av på bryggan och det hände att småpojkar som simmade vid stranden knyckte åt sig en rova eller tomat. Många kom från Korsnäs, Petalax och Solf med häst och kärra som de lämnade vid Näset när de tog turbåten till Vasa. När båttrafiken var som livligast låg flera båtar vid bryggorna: turbåtarna "Böljan" och "Eos" samt "Kusten" som gick till Vasklot och även en större motorbåt som gick till Vasa Wood där ett tjugotal Sundombor arbetade.

Båthus

Näset blev hamnplats efter flyttningen från Kråknäset där landhöjningen satte punkt för båttrafik under 1800-talets början. I början av 1900-talet fanns det troligtvis 33 båthus vid Näset och i dessa förvarades sällan båtar. I stället fungerade båthusen som lagerutrymme för fiskebragder, träkar, fjärdingar etc. Ryssjorna krävde också mycket utrymme. Idag finns det endast sju båthus kvar.



"EOS" transporterade människor från Sundom och omgivande bygder över Stadsfjärden till Vasa.

"EOS" kuljetti ihmisiä Sundomista ja lähipitäjistä kaupungin selän yli Vaasaan.

Vy från hamnen nedanför Näsbacken.
Näkymä Näsbackenin satamasta.

Maankohoamisen vuoksi Kråknäsetin satama jouduttiin siirtämään Näsetiin 1800-luvun alussa. 1900-luvun alussa Näsetissä oli kolmisenkymmentä venevajaa. Näissä varastoitiin pääasiassa kalastusvälineitä ja erilaisia säilytysastioita. Monet tulivat naapurikylistä ja kunnista Näsetiin päästäkseen reittilaivalla Vaasaan. Moottoroidut matkustajalaivat alkoivat liikennöidä vuonna 1906. Kalastuksella, erityisesti silakankalastuksella on ollut suuri merkitys Näsetin asukkaille. 1900-luvun ensimmäisen puoliskon aikana Näsetissä oli kaksi kauppa ja kahvila. Satama ja kaupat olivat tärkeitä kohtaamispaikkoja niin lapsille ja nuorille kuin vanhemmalle väestöllekin.



Det gamla möter det nya: en egenhändigt konstruerad ångbåt och en traditionell ekstock. Den senare användes på mycket grunda vatten.
Vanha kohtaa uuden: omatekoinen höyryvene ja perinteinen lautaruhi. Viimeeksi mainittua käytettiin erittäin matalilla vesillä.

Fiske

Tidigare hörde största delen av Stadsfjärden till Sundoms fiskevatten; idag knappt en tredjedel. Så fort fjärden var isfri om våarna så gav sig de första båtarna iväg för att fiska abborre och braxen. På 1960-70-talen fiskade man nors med strömmingsryssjor. Norsen köptes upp av fryserier och blev minkmat. Vanligen fiskade man i den inre skärgården från islossning fram till midsommar och därefter for man på skötfiske till utskären.

Handel

Under första hälften av 1900-talet fanns det två butiker och ett café på Näset. Butikerna sålde allt från livsmedel till hästkosömmar och kunderna betjänades en åt gången över disk. Den första butiken hade öppet från första maj till sista oktober. I ett intilliggande magasin lagrades olika varor och stänger med korb hängde i taket. Den andra butiken som låg högre upp på backen hade också ett café som fungerade som samlingsplats för byns ungdomar. Dess verksamhet upphörde 1969.

Traditioner

Årligen återkommande Näsaftnar, skärgårdsutfärder samt sommar- och julfester bidrar till den goda sammanhållningen bland människorna. Julgranen på Näsbacken användes som riktmärke när folk kom över isen från Vasa till Sundom. Sedan år 1950 har det varit en årlig tradition att samlas och tända julgranen, med endast ett undantag: 1973 när det var energikris.

Hamnen som mötesplats

På kvällarna samlades äldre personer i hamnen för att samtala och syssla vid båthusen, medan barnen brukade meta abborre och simma. Mest liv och rörelse var det vid bryggan under torgperioden när alla korgar och lådor med nypotatis och grönsaker skulle lastas på båten. Näset var också en given samlingsplats för de ungdomar som skulle till Vasa på bio. Turbåten avgick kl. 17:00 och 19:00 och en del kvällar fick den t.o.m. göra en extra tur. Invid hamnen avtäcktes ett minnesmärke sommaren 1989 till minne av passagerartrafiken mellan Sundom och Vasa, samt fiske och handel. 1959 blev Myrgrundsvägen farbar och 1974-75 byggdes vägbanken till Vasklot.

